

Moj prvi susret s glagoljicom

M dragi prijatelju glagoljice! Želim ti da provedeš ugodne trenutke u druženju s našim čarobnim pismom. Vjerujem da ćeš ga još više zavoljeti kada doznaš kako je ono tijekom dugih stoljeća živjelo u našim samostanima i crkvama, među redovnicima i svećenicima, ali i među plemićima, na tvrdom primorskom kamenu, na brojnim našim otocima, u čudesnim istarskim gradićima, u ponosnoj Lici i drugdje. Dragi prijatelju, upoznajući glagoljicu upoznat ćeš jedan dio sebe!

Dašto nas treba zanimati glagoljsko pismo? Jer je vrlo lijepo, tajnovito. Jer je to vrlo staro hrvatsko pismo, na koje možemo s punim pravom biti ponosni.

Zdje se glagoljica među Hrvatima upotrebaljavala? Najviše u Istri i Hrvatskom primorju, osobito na otoku Krku. Ali i drugdje: u Lici, Dalmaciji, na području Ozlja kod Karlovca, u dijelovima Bosne i Hercegovine, pa čak i u Slavoniji.

Sma li glagoljica dugu povijest? Ima, i to vrlo dugu. U Hrvatskoj se upotrebljavala već odavno, prije više od tisuću godina (pokušajte samo brojati do tisuću!). Sasvim sigurno je u uporabi još od desetog stoljeća, pa neprekinuto do polovice devetnaestog stoljeća.

Mko je pisao glagoljicom? Glagoljicom su pisali najprije nekadašnji redovnici i svećenici, koje zovemo *glagoljašima*, ali i mnogi hrvatski državnici, plemići, diplomati, ratnici i književnici. I danas mnogi pišu glagoljicom: ispunjavaju križaljke, šalju poruke, vode osobne zabilješke itd.

Wto se pisalo glagoljicom? U najvećoj mjeri razne knjige za potrebe Crkve. Ima i drugih tekstova: klesanih u kamenu, zakona, gradskih statuta, književnih tekstova, početnica, pa čak i zabavnog i poučnog štiva.

Peizmjerne važna za hrvatsku povijest su sljedeća četiri glagoljska spomenika, koja vrijedi dobro upamtiti:

1. Najvažnija je znamenita **Bašćanska ploča**, dragi kamen s otoka Krka. Na toj čudesnoj ploči klesanoj koncem 11. stoljeća, teškoj 800 kg., spominje se među stotinjak riječi nešto u što je u prvi mah bilo teško povjerovati: *Zvonimir, kralj hrvatski*, pisano glagoljicom.
2. **Vinodolski zakon**, pisan godine 1288., jedan od je najstarijih u Europi, a i danas je predmet proučavanja naših i stranih stručnjaka.
3. **Istarski razvod** iz godine 1275. važan je kao dokaz vrlo ranog naseljavanja Hrvata na tlu Istre i prisutnosti našeg starog pisma glagoljice na tom divnom poluotoku.
4. **Glagoljski misal iz 1483.**, najstarija hrvatska tiskana knjiga, otisnuta tiskarskim strojem u nepoznatoj tiskari, samo 28 godina nakon prve pojave tiskarstva u Europi.

U li danas Hrvatska izgledala drugačije da nije bilo glagoljice? Upamtimo dobro: da u povijesti nije bilo glagoljice i glagoljaša, danas vrlo vjerojatno ne bi postojao niti hrvatski jezik, niti hrvatsko ime!

Z oliko je ukupan broj glagoljskih spomenika, knjiga, odlomaka? Taj broj nije poznat, ali iznosi sigurno nekoliko tisuća.

M ože li se naći hrvatskih glagoljskih knjiga izvan Hrvatske? Može, i to iznenađujuće mnogo. Osim u Hrvatskoj naše glagoljske knjige nalaze se sigurno u barem 24 države, većinom u Europi, u skoro šezdesetak gradova! I to ne bilo gdje: u najpoznatijim svjetskim knjižnicama, npr. u Vatikanu, Beču, Pragu, Berlinu, Budimpešti, Petrogradu, Parizu, Londonu, Carigradu, New Yorku, Washingtonu ...

A emu nam je potrebna glagoljica danas? Umjesto odgovora, evo nekoliko protupitanja. A zašto se ne bismo veselili nečemu što je lijepo, što godi duši? Osim toga, zašto se naše glagoljske knjige čuvaju u tolikim knjižnicama u svijetu? I tamo se netko oduševio našim hrvatskim pismom! Veselili su se engleski grofovi i danski kraljevi u prošlom stoljeću. Još ranije veselila su se i četiri francuska kralja (među njima i znameniti kralj Luj XIV.) za koje znademo da su prisezali prilikom krunidbe na jednu svetu hrvatsku glagoljsku knjigu. Ta knjiga se i danas budno čuva u Francuskoj!

H mi? Hoćemo li biti dostojni čuvari naše baštine? I domaće riči? Hoćemo li čuvati barem uspomenu na glagoljaše, na naše prekrasno pismo posvećeno kroz tolika stoljeća?

L oćemo li glagoljicom naučiti pisati barem svoje ime? Možda poslati božićnu poruku dragom prijatelju? Glagoljica ima ukupno tridesetak tri slova, i ona su vrlo zanimljiva. Uz malo truda možemo ih naučiti za samo nekoliko dana. Za utjehu, znadete li da mali Kinezi već u prvim razredima osnovne škole nauče stotine znakova kineskoga pisma, a oni su još složeniji od glagoljskih? Želim ti da u druženju s glagoljskim pismom provedeš ugodne trenutke!

S obito mi je zadovoljstvo istaknuti da je poticaj za pripremu ove skromne glagoljske početnice za *dicu* dao gospodin Svetko Ušalj iz Gabonjina kod Dobrinja, otok Krk.

Zagreb, veljače 1998.

Δημήτρης Σαββανίδης – Darko Žubrinić

Više podataka o glagoljici naći ćete u knjizi Darka Žubrinića: *Hrvatska glagoljica*, 414 str. (tel. 01/4922 300, HKD sv. Jeronima). Pogledajte prikaz o glagoljici na Internetu:

www.hr/darko/glagoljica/dpg.html